

צמיד חכם בשבת¹

שאלה

אחת הטכנולוגיות החדשות שנפוצו לאחרונה היא צמיד חכם. הצמיד דומה לשעון חכם, אולם עיקר שימושו הוא בחיישנים ופחות בתצוגת מידע.

א. לצמיד כמה פונקציות, בהן מעקב אחר מספר הצעדים, קצב הלב, דופק ומהלך השינה. המידע נאסף ולא מוצג כלל, עד אשר מתבצע סנכרון עם אפליקציה ייעודית במכשיר הטלפון החכם, הסמארטפון. ניטור כזה, שנקלט אך לא מוצג במהלך השבת, אולם לאחריה ניתן להצגה ולניתוח – האם הוא מותר בשבת כשלעצמו? ושמה הוא מותר רק כאשר יש סיבה אחרת לשאת את הצמיד, כמו שעון למשל, והניטור מתבצע רק ברקע? אגב, יש מכשירים שיש בהם אפשרות להפעלת רטט המסמן השגת יעד צעדים מסוים. מובן שצריך לבטל את האפשרות הזו לפני השבת, ב'הגדרות'.

ב. בשוק נמצא צמיד אלקטרוני המנטר את מחזורי השינה (באמצעות מדידת התזוזות). במהלך חצי שעה לפני השעה היעודה מופעל רטט אם עונד הצמיד סיים מחזור שינה. הדבר נועד לאפשר יקיצה נעימה וקלה יותר ולהפחית את העייפות. האם ניתן להשתמש בפונקציה זו בשבת?

ג. אם הצמיד כפי שתואר בעייתי בשבת מבחינה הלכתית, אך יש בו גם שעון קבוע שבו השעה מוצגת ברציפות, האם מותר לענוד אותו לצורך שימוש כשעון, תוך התעלמות מהפונקציות האחרות?

ד. נוסף על השאלה הכללית הנ"ל, אבקש לברר נסיבות קונקרטיות יותר הקשורות לשימוש בטלפון חכם למטרות ביטחון. אני לוחם בכיתת הכוננות במקום מגורי. אני תמיד חמוש בהימצאותי ביישוב, ועליי להיות זמין למענה ראשוני כאשר יש חשש לאירוע ביטחוני. מאחר שאין תקציב למכשירי מירס ייעודיים, אני מסתמך על מכשיר הטלפון שברשותי להקפצה בשעת חירום. ההקפצה מתבצעת ראשית במסרון (סמס) ובו בזמן באמצעות דיווח בווטסאפ. אם אין מענה, המוקד פונה בשיחת טלפון. מעשית לא ניתן להסתמך על השיחה, ויש הכרח להיות זמין למסרונים בטלפון החכם. את 'חיבור הנתונים' אני מכבה לפני השבת כדי להימנע מהודעות שונות שאינן רלוונטיות, ומפעיל

1. בעניין חיישנים בשבת, מסוגים שונים, ראו מאמריי בתחומין לו, 'חיישנים אלקטרוניים בשבת', ואותו מאמר בגרסה קודמת באמונת עתיך 102; וכן מאמריי ותגובותיי בנושא החיישנים באמונת עתיך 104, 'חיישנים הם כלי העבודה המודרניים' עמ' 69-70; בגיליון 112, 'שימוש בדלתות מגנטיות ובכרטיס זיהוי דיגיטלי', עמ' 127-128; בגיליון 113 תגובות רבניות נוספות, עמ' 141-144.

צלצול חוזר בקבלת מסרון כדי שאשמע התראה גם אם פספסתי את רגע קבלת ההודעה. במתכונת זו קיימות כמה בעיות:

1. אם פספסתי את צליל קבלת ההודעה, יעברו לכל הפחות שתי דקות קריטיות עד שאבחין בה. אכן, בשעות היום אני משתדל לא להתרחק מאוד מהטלפון, אם כי לפעמים זה קורה.
2. אם אני ישן, הצליל לא בהכרח חזק דיו כדי להעיר אותי, ובוודאי לא אתעורר בצלצול הראשון.
3. לפעמים יש הודעות שווה שאני נאלץ לקרוא בשבת כדי להפסיק את הצלצול, אחרת לא אבחין במקרה של הקפצת אמת (למשל, הודעות מכירת הכוננות ביישוב שבו התגוררתי לפני כן וכד').

צמיד חכם יוכל לתת מענה, לפחות חלקי, לבעיות אלה. אפשר להגדיר רטט בצמיד בעת קבלת מסרון, וכך המענה יהיה מידי גם אם לא אשמע את הצלצול. הטווח המרבי בין השעון לטלפון הוא כ-10 מטרים, ולכן בכל מקרה אדרש לשאת את מכשיר הטלפון. אמנם ייתכן שהרטט יעיר אותי יותר בקלות. האם מותר לענווד את הצמיד בלילה למטרה זו, ואז אפשר להמשיך לענווד גם בשאר היום, והוא ירטוט בקבלת הודעה?

ה. אם יש היתר ספציפי למקרה שלי, ולא היתר גורף לנשיאת הצמיד בשבת, האם יש שיקול של מראית עין, ועדיף לשאת אותו באופן נסתר, או מכיוון שמותר – אפשר לשאתו בגלוי? יצוין שאני נושא נשק ארוך ובולט לעין בתפקידי הביטחוני.

תמונה 2: פדומטר עם שעון רגיל

תמונה 1: פדומטר עם צג פסיעות

תשובה

א. חיישן פסיעות, הקרוי פדומטר – אם הוא נתון על האדם בקביעות לצורך ניטור, ובשגרה לא מופיע שום דבר על הצג כתוצאה מפעילות האדם, וגם לא רטט, והנתונים נצברים ברצף ונקלטים אי-שם אך לא מתבטאים בשום רישום חיצוני או חיווי כלשהו – מעיקר הדין היה מקום להתיר, אם דרכו בכך בשגרה. אין כאן מלאכת מחשבת, וזו מדיניותנו ההלכתית בכל החיישנים שבהם האדם מעורב ברצף, אך ללא תוצאה גלויה וללא התרחשות שהאדם מעוניין בה. היתר זה דומה למדי מים אלקטרוניים, ולרגשי לחץ מים להגברת עצמתן של משאבות ביתיות וכיו"ב. אעפ"כ, לאחר התייעצות עם פוסק חשוב, אם אין בדבר צורך רפואי מובהק, יש להתרחק מכל הדברים הללו בשבת. הסיבה היא יותר 'מדיניות' מאשר איסורי מלאכה; יש חשש לכרסום ומדרון חלקלק לתור אחר היתרים לא ראויים. ציוד זה הנישא על האדם יכול להיחשב כ'זילותא' בשבת, וכפוגע באווירה, וכך זה נשקף בעיני הבריות.

ב. על אחת כמה וכמה לא ראוי להשתמש בציוד זה ליקיצה ע"י רטט או צליל, בעקבות התחקות אחר הרגלי השינה כמתואר בשאלה.

ג. מאידך גיסא, אם המכשיר מציג שעה קבועה ברציפות, שניתן להבחין בה ללא לחיץ תאורה וכד', והמכשיר/הציוד נראה כלפי חוץ כשעון – אפשר לענוד אותו בשבת גם אם בפנימיותו הוא מונה צעדים או מנטר התנהגות ביולוגית כלשהי של האדם (ללא תוצאה נגלית, כמו רישום צג, צלצול או רטט).

ד. אם יש שימוש ביטחוני כלשהו בציוד זה, אפילו עקיף כמתואר בשאלה על הפעלת רטט להודעת מסרון, ניתן לענוד צמיד זה גם אם אין בו שעון, ובלבד שהרואים את הצמיד מזהים את העונד כאיש ביטחון.

ה. אם האדם מזוהה כאיש ביטחון, והותר לו לענוד צמיד זה למטרה זו כמתואר בשאלה, לדעתי אינו חייב להסירו גם בשעות שבהן איננו בתפקיד וההיבט הביטחוני לא קיים לעת הזו. אעפ"כ לדעתי נסתלק ממנו חשש 'מראית העין'. ומכיוון שסיבת החמרתנו ב'סתם' איננה מעיקר הדין אלא מטעמי 'מדיניות' ו'זילותא' – דעתנו היא שאפשר להמשיך ולענוד אותו. ומי שסיר צמיד זה בעת אי-צורך – רוח חכמים נוחה הימנו.

